Parlament Europejski
2019-2024

TEKSTY PRZYJĘTE

P9_TA(2023)0458

Wdrożenie Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy”

Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 12 grudnia 2023 r. w sprawie wdrożenia Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” (2023/2029(INI))

Parlament Europejski,

– uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w szczególności jego art. 209 i art. 212 oraz art. 322 ust. 1,

– uwzględniając rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/947 z dnia 9 czerwca 2021 r. ustanawiające Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy”, zmieniające i uchylające decyzję Parlamentu Europejskiego i Rady nr 466/2014/UE oraz uchylające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/1601 i rozporządzenie Rady (WE, Euratom) nr 480/2009[1],

– uwzględniając sprawozdanie Komisji z 8 listopada 2022 r. pt. „Sprawozdanie roczne za 2022 r. dotyczące wdrażania instrumentów działań zewnętrznych Unii Europejskiej w 2021 r.” (COM(2022)0578),

– uwzględniając szereg sprawozdań Europejskiego Trybunału Obrachunkowego w sprawie unijnego finansowania zewnętrznego, w szczególności sprawozdanie specjalne nr 14/2023 pt. „Programowanie Instrumentu Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – *Globalny wymiar Europy*: programy są szeroko zakrojone, ale występują w nich niedociągnięcia w zakresie metod przydziału środków finansowych i monitorowania oddziaływania” oraz sprawozdanie specjalne nr 09/2018 pt. „Partnerstwa publiczno-prywatne w UE — znaczne nieodciągnięcia i

[1] Dz.U. L 209 z 14.6.2021, s. 1.

ograniczone korzyści”,

– uwzględniając wspólny komunikat Komisji oraz Wysokiego Przedstawiciela Unii do Spraw Zagranicznych i Polityki Bezpieczeństwa z 1 grudnia 2021 r. w sprawie strategii Global Gateway (JOIN(2021)0030),

– uwzględniając konkluzje Rady z 14 czerwca 2021 r. o usprawnieniu europejskiej infrastruktury finansowej na rzecz rozwoju,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji z 24 marca 2022 r. pt. „Plan działania Komisji w kierunku usprawnienia europejskiej infrastruktury finansowej na rzecz rozwoju i sprawozdanie z postępów za rok 2021” (COM(2022)0139),

– –uwzględniając konkluzje Rady z 14 czerwca 2021 r. w sprawie zwiększenia zaangażowania Drużyny Europy na rzecz rozwoju społecznego,

– uwzględniając konkluzje Rady z 20 maja 2022 r. w sprawie odnowionego partnerstwa UE z krajami najsłabiej rozwiniętym,

– uwzględniając swoją rezolucję z 18 kwietnia 2018 r. w sprawie wdrażania unijnych instrumentów finansowania zewnętrznego: przegląd śródokresowy w 2017 r. i przyszła struktura na okres po roku 2020[1],

– uwzględniając swoją rezolucję z 17 kwietnia 2018 r. w sprawie wdrażania Instrumentu Finansowania Współpracy na rzecz Rozwoju, Instrumentu Pomocy Humanitarnej oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju[2],

– uwzględniając swoje stanowisko przyjęte w pierwszym czytaniu w dniu 27 marca 2019 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy”[3],

– uwzględniając swoją rezolucję z 24 listopada 2022 r. w sprawie przyszłej europejskiej infrastruktury finansowej na rzecz rozwoju[4],

– uwzględniając swoją rezolucję z 23 czerwca 2022 r. w sprawie wdrażania i realizacji celów zrównoważonego rozwoju[5],

– uwzględniając swoją rezolucję z 15 czerwca 2023 r. w sprawie

---

1 Dz.U. C 390 z 18.11.2019, s. 76.
2 Dz.U. C 390 z 18.11.2019, s. 33.
3 Dz.U. C 108 z 26.3.2021, s. 312.
4 Dz.U. C 167 z 11.5.2023, s. 57.
5 Dz.U. C 32 z 27.1.2023, s. 28.

wdrażania i realizacji celów zrównoważonego rozwoju[1],

– uwzględniając swoje zalecenie z dnia 15 marca 2023 r. dla Rady i wiceprzewodniczącego Komisji / wysokiego przedstawiciela Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, podsumowującego działalność ESDZ i dotyczącego silniejszej pozycji UE na świecie[2],

– uwzględniając swoją rezolucję z 25 listopada 2020 r. w sprawie poprawy efektywności rozwoju i skuteczności pomocy[3],

– uwzględniając art. 54 Regulaminu oraz art. 1 ust. 1 lit. e) i załącznik 3 do decyzji Konferencji Przewodniczących z dnia 12 grudnia 2002 r. dotyczącej procedury udzielania zgody na sporządzenie sprawozdań z własnej inicjatywy,

– uwzględniając wspólne posiedzenia Komisji Spraw Zagranicznych i Komisji Rozwoju zgodnie art. 58 Regulaminu,

– uwzględniając opinię przedstawioną przez Komisję Budżetową,

– uwzględniając sprawozdanie Komisji Spraw Zagranicznych i Komisji Rozwoju (A9-0374/2023),

A. mając na uwadze, że Unia Europejska i jej 27 państw członkowskich łącznie pozostają największym na świecie podmiotem udzielającym pomocy zewnętrznej i odpowiadającym za około 43 % całkowitej oficjalnej pomocy rozwojowej udzielanej przez wszystkich członków OECD krajom rozwijającym się; mając na uwadze, że instrumenty finansowania zewnętrznego są głównym mechanizmem wspierającym działania UE na arenie międzynarodowej, oraz mając na uwadze, że działania zewnętrzne UE mają coraz większe znaczenie dla europejskich obywateli;

B. mając na uwadze, że Instrument Sąsiedztwa oraz Współpracy Międzynarodowej i Rozwojowej – „Globalny wymiar Europy” (instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy”) wszedł w życie 14 czerwca 2021 r. i połączył poprzednie instrumenty w ramach jednego instrumentu; mając na uwadze, że instrument ten, z całkowitym budżetem wynoszącym 79,5 mld EUR, stanowi historyczną zmianę polityki zewnętrznej i polityki rozwoju UE;

C. mając na uwadze, że Komisja jest odpowiedzialna za określanie, formułowanie, wdrażanie, monitorowanie i ocenę pomocy UE; mając na uwadze, że ESDZ odpowiada za zagwarantowanie ciągłości i spójności polityki zewnętrznej UE zgodnie ze zintegrowanym podejściem, które obejmuje ten instrument; mając na uwadze, że Parlament ponosi odpowiedzialność za nadzór demokratyczny i

---

1 Teksty przyjęte, P9_TA(2023)0250.
2 Teksty przyjęte, P9_TA(2023)0077.
3 Dz.U. C 425 z 20.10.2021, s. 73.

kontrolę demokratyczną, również jako współprawodawca w ramach procedury współdecyzji; mając na uwadze, że utworzenie Drużyny Europy powinno przyczynić się do opracowania jednolitych strategicznych ram koordynacji zewnętrznej reagowania UE na najważniejsze wyzwania; mając na uwadze, że takie podejście umożliwia dalszą współpracę między instytucjami UE, państwami członkowskimi i EBI, co przekłada się na stały wzrost zbiorowej efektywności i widoczności UE; mając na uwadze, że instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” ma być wdrażany w ramach szeregu rozwiązań obejmujących współpracę dwustronną oraz dotacje na rzecz różnorodnych partnerów i ramy inwestycyjne;

D. mając na uwadze, że ramy inwestycji zewnętrznych instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” łączą finansowanie mieszane i gwarancje w ramach Europejskiego Funduszu na rzecz Zrównoważonego Rozwoju Plus (EFZR+) i gwarancji na działania zewnętrzne, która ma być wdrażana przez kwalifikujących się partnerów w ramach otwartego podejścia opartego na współpracy, ze szczególną rolą Europejskiego Banku Inwestycyjnego; mając na uwadze, że EFZR+ znacznie rozszerza pulę środków finansowych swojego poprzednika, EFZR, i będzie mógł zagwarantować operacje do kwoty 53,4 mld EUR za pośrednictwem gwarancji na działania zewnętrzne; mając na uwadze, że zasada faworyzowania myślenia strategicznego musi prowadzić do współpracy opierającej się na celach politycznych, a także gwarantować dostosowanie europejskiej architektury finansowej na rzecz rozwoju;

E. mając na uwadze, że inicjatywa Global Gateway ma na celu zwiększenie znaczenia geopolitycznego UE na arenie międzynarodowej przez stymulowanie inteligentnych, czystych i bezpiecznych powiązań w sektorze cyfrowym, energetycznym i transportowym, a także umacnianie systemów opieki zdrowotnej, kształcenia i badań na całym świecie, w ramach Agendy zrównoważonego rozwoju 2030 przyjętej przez ONZ i jej celów zrównoważonego rozwoju;

F. mając na uwadze, że nierówności należą do kluczowych przyczyn niestabilności, braku bezpieczeństwa i przemocy;

G. mając na uwadze, że promowanie praw człowieka stanowi podstawę działań zewnętrznych UE;

H. mając na uwadze, że rozwój społeczny pozostaje kluczowym obszarem polityki zewnętrznej i polityki rozwoju UE; mając na uwadze, że inwestycje w opiekę zdrowotną, kształcenie, odżywianie i ochronę społeczną mają nadrzędne znaczenie, jeżeli chodzi o zagwarantowanie powszechnego dostępu do tych usług, które stanowią podstawowe prawa człowieka;

I. mając na uwadze, że z powodu ograniczonych zasobów unijne

instrumenty finansowania zewnętrznego są często wykorzystywane do granic możliwości; mając na uwadze, że od czasu przyjęcia rozporządzenia ustanawiającego instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” wydarzenia takie jak rosyjska wojna napastnicza przeciwko Ukrainie, która pogłębiła kryzys żywnościowy na świecie, wywołała kryzys energetyczny i kryzys dotyczący kosztów utrzymania oraz doprowadziła do niepewności gospodarczej, co może skutkować dalszym destabilizowaniem państw członkowskich i państw trzecich, i skutki pandemii COVID-19 pogorszyły sytuację do tego stopnia, że konieczna jest wcześniejsza ocena śródokresowa instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” oraz przegląd śródokresowy wieloletnich ram finansowych;

J. mając na uwadze, że pandemia COVID-19 pogłębiła już wcześniej występującą poważną lukę w finansowaniu zrównoważonych celów rozwoju i spowodowała ogólny spadek środków w wysokości 700 mld USD, a równocześnie potrzebny jest istotny wzrost finansowania, aby zareagować na dysproporcje występujące w krajach rozwijających się jeszcze przed pandemią; mając na uwadze, że wykorzystano już 80 % rezerwy, dlatego należałoby rozważyć jej zwiększenie; mając na uwadze, że obecne polityczne i finansowe przywództwo UE i jej wysiłki nie wystarczą do realizacji Europejskiego konsensusu w sprawie rozwoju, osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju i celów porozumienia paryskiego ani do stawienia czoła innym poważnym globalnym wyzwaniom, w szczególności potęgującej się zmianie klimatu, skutkom COVID-19 i brutalnym konfliktom, w związku z czym konieczne jest wspólne zaangażowanie na szczeblu międzynarodowym, aby zagwarantować, że instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” będzie w stanie reagować na te pojawiające się wyzwania;

K. mając na uwadze, że wdrażanie projektów w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” jeszcze nie może zostać w pełni ocenione, ponieważ wciąż znajduje się na wczesnym etapie; mając na uwadze, że w ocenie śródokresowej oczekiwanej w 2024 r. należy wskazać, czy instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” przyczynia się do realizacji strategicznych priorytetów UE i skutecznie promuje jej wartości w krajach partnerskich, wspiera prawa człowieka, przyczynia się do ograniczania ubóstwa i zjawiska nierówności oraz promuje zrównoważony rozwój państw trzecich, a także czy finansowanie w ramach instrumentu jest przydzielane na podstawie potrzeb państw trzecich i strategii rozwoju;

L. mając na uwadze, że Europejski Trybunał Obrachunkowy stwierdził w 2023 r., że w metodach przyznawania środków oraz monitorowaniu oddziaływania występują niedociągnięcia, a szeroki zakres instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” może ograniczać jego oddziaływanie oraz że konieczne są udoskonalenia w sposobie przyznawania i monitorowania pomocy rozwojowej;

M. mając na uwadze, że instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” powinien być wykorzystywany w celu utworzenia pogłębionego i bardziej skutecznego partnerstwa z państwami trzecimi, które przyniesie wymierne rezultaty na podstawie wzajemnych interesów, priorytetów strategicznych, zorganizowanej i efektywnej współpracy, a także jasnych celów długoterminowych; mając na uwadze, że relacje UE–Afryka i relacje z sąsiadami mają szczególne znaczenie strategiczne; mając na uwadze, że instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” powinien być wykorzystywany w taki sposób, aby zapewniać sprawiedliwą transformację ekologiczną, promowanie lokalnej wartości dodanej i poszanowanie zasady „nie czyń poważnych szkód”; mając na uwadze, że efektywność i oddziaływanie instrumentu na rozwój stanowią kluczowe wskaźniki do monitorowania;

N. mając na uwadze, że od czasu przyjęcia instrumentu konkurencja geopolityczna ulega zmianie i nasila się; mając na uwadze, że stawia to instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” w nowym świetle i nadaje mu pilniejszy charakter; mając na uwadze, że inicjatywa Global Gateway stanowi odpowiedź na to wyzwanie, a jej celem jest zapewnienie wiarygodnej i atrakcyjnej alternatywy dla krajów partnerskich, która oferuje trwałe korzyści dla społeczności lokalnych; mając na uwadze, że istnieje potrzeba lepszej komunikacji i większego wyeksponowania działań UE w krajach partnerskich; mając na uwadze, że mimo inicjatywy Global Gateway, która koncentruje się na celach geopolitycznych UE, oficjalna pomoc rozwojowa przewidziana w instrumencie musi służyć długoterminowemu zrównoważonemu rozwojowi w krajach partnerskich;

Uwagi ogólne

1. z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji w sprawie przeglądu WRF na lata 2021–2027, który zapewni dodatkowe finansowanie dla działu 6, ponieważ obecne programowanie finansowe jest niewystarczające dla instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, który jest niedofinansowany i który powinien lepiej odzwierciedlić ambicje geopolityczne UE i jej globalne zobowiązania; odnotowuje dodatkowe środki zaproponowane przez Komisję w dziale 6, z których 9,5 mld EUR zostanie przeznaczone na działania w odpowiedzi na zewnętrzny wymiar migracji, w tym na wyzwania zewnętrzne, 3 mld EUR na rezerwę w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” na nowe wyzwania i priorytety, a 2,5 mld EUR na rezerwę na rzecz solidarności i pomocy nadzwyczajnej;

2. podkreśla potrzebę dokonania przeglądu unijnej polityki zewnętrznej i polityki rozwoju w świetle luki finansowej, pogłębiającego się zjawiska nierówności między krajami i w ich obrębie oraz globalnego braku bezpieczeństwa żywnościowego; uznaje wpływ zmian geopolitycznych, w szczególności rosyjskiej wojny napastniczej

przeciwko Ukrainie, nowe priorytety UE, większe znaczenie partnerstw strategicznych z krajami partnerskimi, zgodnych z zasadą spójności polityki na rzecz rozwoju, oraz szczególną rolę inwestycji UE, które muszą odzwierciedlać zarówno wartości i interesy UE, jak i interesy naszych partnerów; podkreśla ponadto, że w ramach tego przeglądu należy ocenić, czy cele instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” w zakresie ograniczania ubóstwa i zjawiska nierówności oraz promowania praw człowieka i długoterminowego zrównoważonego rozwoju krajów partnerskich są osiągane;

3. w obliczu trwającej rosyjskiej wojny napastniczej potwierdza swoje niezachwiane poparcie dla Ukrainy we wszystkich aspektach, w tym w zakresie pomocy humanitarnej, odbudowy i modernizacji; podkreśla jednak, że wsparcie to nie powinno odbywać się kosztem oficjalnej pomocy rozwojowej, innych partnerów i państw trzecich, które ponoszą skutki rosyjskiej wojny napastniczej i którym nie powinno się ograniczać finansowania unijnego; w związku z tym wzywa do przeprowadzenia dogłębnej oceny zasobów instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, w ramach której należy również stwierdzić, czy są one wystarczające do osiągnięcia celów instrumentu określonych w rozporządzeniu ustanawiającym instrument, do odpowiedniego zwiększenia zasobów instrumentu oraz do zadbania o to, aby nadal były one istotne w kontekście bieżących wyzwań geopolitycznych i aby UE była postrzegana jako wiarygodny partner, a także przeciwdziałała wpływom innych światowych mocarstw;

4. z zadowoleniem przyjmuje konsolidację większości działań zewnętrznych UE w ramach jednego instrumentu, stopniowo usprawniając i harmonizując liczne poprzednie instrumenty; jest jednak zdania, że chociaż to uproszczenie zwiększyło elastyczność i skuteczność, nie towarzyszyły mu wystarczające poziomy skutecznej rozliczalności i przejrzystości; podkreśla w tym względzie, że środki można uznać za efektywne tylko wtedy, gdy zostało to dowiedzione w ramach jasnego i porównywalnego monitorowania i mechanizmów oceny; przypomina ustalenia zawarte w sprawozdaniu specjalnym ETO nr 14/2023, w którym wskazano, że ponad 20 % wskaźników objętych próbą nie miało poziomu bazowego lub miało niejasny poziom bazowy, a 24 % albo nie miało celów, albo ich cele były niejasne, natomiast źródła danych w wieloletnich programach indykatywnych były fragmentaryczne lub ich nie było; wzywa Komisję, by sprawiła, aby stosowanie wskaźników globalnych europejskich ram wyników było obowiązkowe i stało się standardem w odniesieniu do środków w całym cyklu programowania wieloletnich programów indykatywnych, który obejmuje planowanie, wdrażanie i raportowanie wyników, a także by znacznie zwiększyła możliwości delegatur UE; podkreśla, że instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” powinien oferować efektywne, skuteczne, spójne i inkluzywne wdrażanie oparte na zasadzie faworyzowania myślenia strategicznego oraz zgodne ze strategicznymi interesami i

wartościami UE oraz priorytetami krajów partnerskich; ponawia swój apel do Komisji o publikowanie, co najmniej raz na dwa lata, sprawozdań na temat postępów w zapewnianiu skuteczności pomocy, które powinny zawierać znormalizowane, wszechstronne i porównywalne wskaźniki obejmujące wspólne planowanie, wspólne wdrażanie i wspólne ramy wyników; wzywa Komisję do przedstawienia Parlamentowi takiego sprawozdania z postępów;

5. wyraża głębokie zaniepokojenie eskalacją geopolitycznych zawirowań, autorytarnych tendencji i ostatnich ataków na podwaliny demokracji i praworządności; wzywa do przeprowadzenia przeglądu śródokresowego celem dokonania dogłębnej oceny zdolności instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” do osiągnięcia ogólnych celów polityki zewnętrznej UE, a w szczególności celu, jakim jest propagowanie multilateralizmu, zrównoważony rozwój oraz ochrona, propagowanie i wspieranie demokracji, praworządności oraz praw człowieka i podstawowych wolności; podkreśla, że zewnętrzne działania UE na rzecz demokracji, realizowane w ramach instrumentu, muszą zostać dostosowane do nowej rzeczywistości geopolitycznej naznaczonej konkurencyjnymi modelami rządów, aby lepiej zapobiegać pogorszeniu demokratycznych standardów i reagować na nie; wzywa Komisję do krytycznej oceny, z odpowiednią dozą szczegółowości informacji, postępów we wdrażaniu instrumentu, programów, celów wydatkowania i analiz porównawczych, a także do powstrzymania się od powtarzających się płytkich stanowisk politycznych; potwierdza, że zgodnie z traktatami i nowym Europejskim konsensusem w sprawie rozwoju głównym celem współpracy na rzecz rozwoju powinno być wyeliminowanie ubóstwa i propagowanie zrównoważonego rozwoju gospodarczego, społecznego i środowiskowego w krajach rozwijających się; podkreśla, że zasada faworyzowania myślenia strategicznego powinna opierać się na zasadach i celach wyznaczonych w Kompasie strategicznym UE, Europejskim konsensusie w sprawie rozwoju, Agendzie zrównoważonego rozwoju 2030 przyjętej przez ONZ oraz porozumieniu paryskim i planie działania z Addis Abeby;

6. wzywa w szczególności do uczciwej i dogłębnej oceny stosowania art. 42 ust. 4 i motywu 40 rozporządzenia ustanawiającego instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, który to motyw stanowi, że pomoc może zostać zawieszona w razie pogorszenia się sytuacji w zakresie demokracji, praw człowieka lub praworządności w państwach trzecich; apeluje o przeprowadzenie ocen ex ante w celu ustalenia ewentualnych implikacji i zagrożeń w projektach dla praw człowieka, zgodnie z art. 25 ust. 5 rozporządzenia; apeluje o monitorowanie praw człowieka w całym procesie wdrażania projektów w państwach trzecich, w szczególności jeżeli chodzi o projekty wiążące się z wysokim ryzykiem naruszeń; wzywa do zawieszenia lub modulowania projektów, które przyczyniają się do łamania praw człowieka w państwach trzecich; wzywa Komisję do

udostępniania Parlamentowi wszystkich ocen powiązanych z prawami człowieka w proaktywny sposób; podkreśla konieczność przyjmowania przez UE podejścia opartego na zasadach wobec krajów partnerskich, które zmierzają w przeciwnym kierunku w kwestii kluczowych zasad i wartości; popiera w takiej sytuacji zawieszenie wsparcia budżetowego, które stanowi dobry przykład;

7. jest zaniepokojony, że finansowanie pomocy dla Ukrainy poprzez uruchomienie rezerwy w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, a nie przy pomocy odpowiedniego instrumentu budżetowego doprowadziło do wyczerpania dużej części tej rezerwy, przez co w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” pozostają już tylko ograniczone możliwości reagowania na nieprzewidziane wyzwania; z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji w sprawie ustanowienia Instrumentu na rzecz Ukrainy[1], który powinien zapewnić Ukrainie zrównoważone długoterminowe finansowanie, a jednocześnie umożliwić zachowanie zdolności instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” do sprostania przyszłym wyzwaniom;

8. wzywa do zapewnienia – za pomocą oceny śródokresowej – prawnej i politycznej jasności w kwestii wskazania Ukrainy, Republiki Mołdawii i Gruzji jako beneficjentów w ramach rozdziału instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” dotyczącego sąsiedztwa; zwraca uwagę, że Ukraina i Republika Mołdawii są kandydatami do przystąpienia do UE, natomiast Gruzję uznaje się za potencjalnego kandydata do członkostwa w UE; podkreśla w tym kontekście, że Ukrainę, Republikę Mołdawii i Gruzję należy wskazać jako beneficjentów z odpowiednim przesunięciem budżetowym dwustronnych pul środków finansowych do rozporządzenia w sprawie Instrumentu Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III)[2], które ma odrębną podstawę prawną i ramy polityki niepowiązane z instrumentem ISWMR – „Globalny wymiar Europy” ani z europejską polityką sąsiedztwa, co zmniejszyłoby presję na instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy”; z zadowoleniem przyjmuje wniosek Komisji dotyczący nowego i specjalnego instrumentu dla Ukrainy, który połączyłby przyszłe wsparcie w ramach odrębnego pojedynczego instrumentu w dziale 6 wieloletnich ram finansowych w celu zaspokojenia najpilniejszych potrzeb, ale podkreśla, jak ważne jest korzystanie z instrumentu długoterminowego;

9. w szczególności wzywa do dokonania oceny – w ramach przeglądu śródokresowego – stopnia, w jakim finansowanie przyniosło

---

1 Wniosek Komisji z dnia 20 czerwca 2023 r. dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia Instrumentu na rzecz Ukrainy (COM(2023)0338).

2 Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1529 z dnia 15 września 2021 r. ustanawiające Instrument Pomocy Przedakcesyjnej (IPA III) (Dz.U. L 330 z 20.9.2021, s. 1).

wymierne rezultaty w Afryce, zgodnie z celami instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, strategią UE dotyczącą Afryki oraz wynikami i priorytetami wyznaczonymi podczas 6. szczytu UE–Unia Afrykańska w 2022 r., a także do zbadania, czy potrzebny jest przegląd priorytetów i celów; podkreśla, że analiza wymiernych rezultatów udzielanej pomocy na podstawie jasnych wskaźników ma szczególne znaczenie dla odpowiedniej oceny skuteczności wykorzystania funduszy; zachęca Komisję do lepszego wykorzystania możliwości połączenia pul geograficznych na rzecz programów panafrykańskich, zgodnie z art. 4 ust. 2 rozporządzenia ustanawiającego instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, w ramach wspierania zobowiązań UE–Unia Afrykańska; podkreśla konieczność kontynuowania przez UE aktywnego wspierania Afrykańskiej Kontynentalnej Strefy Wolnego Handlu, również w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, w oparciu o własne doświadczenia zdobyte podczas tworzenia jednolitego rynku w UE, aby pobudzać zrównoważony rozwój gospodarczy, stymulować tworzenie miejsc pracy, ograniczać ubóstwo i zwiększać dobrobyt w Afryce; podkreśla potrzebę wspierania afrykańskich krajów partnerskich w wykorzystaniu ogromnego, nienaruszonego potencjału pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych na kontynencie w celu przyspieszenia postępów w osiąganiu celu zrównoważonego rozwoju nr 7 w Afryce, co nie tylko przyspieszy wzrost gospodarczy, tworzenie miejsc pracy i rozwój społeczny, lecz również istotnie zwiększy globalne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;

10. zdecydowanie potwierdza podjęte w instrumencie ISWMR – „Globalny wymiar Europy” zobowiązanie do eliminacji ubóstwa, zwalczania zmiany klimatu, przeciwdziałania brakowi bezpieczeństwa żywnościowego, zwalczania zjawiska nierówności i dyskryminacji oraz propagowania zrównoważonego rozwoju społecznego; przypomina o podjętym przez UE i państwa członkowskie zobowiązaniu do zwiększenia oficjalnej pomocy rozwojowej do 0,7% DNB do 2030 r., w tym do przeznaczania co najmniej 20% oficjalnej pomocy rozwojowej w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” na rzecz integracji społecznej i rozwoju społecznego, czyli na opiekę zdrowotną, edukację, wyżywienie i ochronę socjalną, oraz 0,2% unijnego DNB w postaci oficjalnej pomocy rozwojowej dla krajów najsłabiej rozwiniętych; podkreśla, że EFZR+ powinien mieć na celu wspieranie inwestycji jako środka przyczyniającego się do osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju; podkreśla znaczenie przyjęcia kompleksowego podejścia do bezpieczeństwa ludzi i uczynienia z niego nowego paradygmatu przewodniego; w kontekście nadchodzącego procesu programowania wzywa do pełnego wdrożenia trzeciego unijnego planu działania w sprawie równości płci oraz do silnego zaangażowania na rzecz uwzględniania perspektywy i aspektu płci, a także do uwzględnienia strategii UE w dziedzinie zdrowia na świecie i planu działania na rzecz młodzieży w

działaniach zewnętrznych UE; podkreśla, że konieczne jest wzmożenie wysiłków UE na rzecz promowania i ochrony praw człowieka w ramach działań zewnętrznych, a także wyraża zadowolenie z przeglądu śródokresowego dotyczącego wdrażania planu działania UE w zakresie praw człowieka i demokracji; podkreśla, jak ważne jest przyjęcie zdecydowanego stanowiska antykorupcyjnego we wszystkich działaniach UE na rzecz rozwoju, i popiera konkluzje Rady z 4 maja 2023 r. w sprawie korupcji jako przeszkody dla rozwoju;

11. podkreśla, że inwestycje w rozwój społeczny, w tym szkolenia zawodowe, mają kluczowe znaczenie dla walki ze zjawiskiem nierówności i dla edukacji i powinny pozostać wyraźnym priorytetem w nadchodzącym procesie programowania, ponieważ umożliwiają rozwijającym się krajom partnerskim uwolnienie potencjału kapitału ludzkiego osób młodych oraz pobudzanie rozwoju społecznego, wzrostu gospodarczego i zatrudnienia w ich krajach; wzywa Komisję do wprowadzenia wskaźnika odnoszącego się do polityki dotyczącej dzieci, który opierałby się na istniejącej metodyce opracowanej w obszarach płci, klimatu, migracji i cyfryzacji, aby umożliwić instytucjom i partnerom UE dokonywanie pomiarów i monitorowanie inwestycji w dzieci; podkreśla, że śledzenie i monitorowanie inwestycji UE w dzieci ma kluczowe znaczenie dla wykazania wartości dodanej i skuteczności UE; podkreśla, że pandemia COVID-19 była dzwonkiem alarmowym dla krajów o niskim i średnim dochodzie, a także uwypukliła potrzebę przyspieszenia postępów w tworzeniu powszechnych systemów opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych; domaga się, aby w programowaniu instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” priorytetowo traktowano dotacje i promowanie sektora publicznego w dziedzinie opieki zdrowotnej, aby pomoc rozwojowa docierała w pierwszej kolejności do ludzi; podkreśla znaczenie ciągłego podejmowania zobowiązania do zapewnienia dostatecznego budżetu na poprawę wyników społecznych oraz rozwiązywanie problemów systemowych;

12. wyraża zaniepokojenie stanem praw osób LGBTIQ+ na całym świecie, a także ogólnym regresem w zakresie praw kobiet, równouprawnienia płci oraz zdrowia reprodukcyjnego i seksualnego w krajach rozwijających się; wzywa Komisję i ESDZ, aby zajęły się problemami utrudniającymi uznawanie i ochronę tych praw; podkreśla w związku z tym potrzebę priorytetowego traktowania ukierunkowanego wsparcia dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego i społeczności działających na rzecz poszanowania zdrowia i praw seksualnych i reprodukcyjnych, praw kobiet, równouprawnienia płci, społeczności LGBTIQ+ i innych zmarginalizowanych grup społecznych, w tym na rzecz wzmocnienia środków depenalizacji homoseksualizmu; przypomina, że co najmniej 85% działań realizowanych w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” jako jedno z głównych lub istotnych założeń powinno mieć równouprawnienie płci, a w przypadku co

najmniej 5% tych działań równouprawnienie płci oraz prawa kobiet i dziewcząt oraz wzmocnienie ich pozycji powinny być głównym celem;

13. podkreśla znaczenie osiągnięcia wszystkich celów instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” w zakresie wydatków i celów programowych oraz wzywa do przedstawienia szczegółowych informacji na temat postępów poczynionych w tym zakresie; ubolewa z powodu znacznych braków, jeżeli chodzi o realizację celu klimatycznego instrumentu na poziomie 30%, wkład w osiągnięcie celu polegającego na wydawaniu 10% środków z wieloletnich ram finansowych na lata 2026–2027 na różnorodność biologiczną oraz realizację globalnych zobowiązań finansowych UE w ramach ONZ, w szczególności w odniesieniu do wkładu na rzecz funduszu strat i szkód; przypomina, że zmiana klimatu będzie wywierać coraz większą presję na produkcję żywności i dostęp do niej, zwłaszcza w regionach podatnych na zagrożenia, a tym samym negatywny wpływ na bezpieczeństwo żywnościowe i żywienie; przypomina ponadto, że różnorodność biologiczna jest kluczowym czynnikiem w walce ze zmianą klimatu oraz że utrata różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych osłabi postępy w realizacji około 80% ocenianych celów zrównoważonego rozwoju; wzywa do przedstawienia szczegółowego planu określającego, w jaki sposób Komisja zamierza osiągnąć cele związane z wydatkami i płcią do końca obowiązywania wieloletnich ram finansowych;

14. potwierdza określone w instrumencie zobowiązanie do zajęcia się pierwotnymi przyczynami migracji nieuregulowanej i przymusowych wysiedleń; jest zdania, że bez uszczerbku dla nieprzewidzianych okoliczności należy przestrzegać zawartego w instrumencie zobowiązania do przeznaczenia indykatywnie 10% puli środków finansowych instrumentu na działania wspierające zarządzanie migracją i przymusowymi wysiedleniami w ramach celów instrumentu oraz że nie należy ponownie otwierać tej klauzuli; stwierdza jednak, że 14% środków przydzielonych w 2021 r. przeznaczono na cel powiązany z migracją; oczekuje regularnych i wyczerpujących informacji na temat aktualnej sytuacji;

15. wyraża ubolewanie, że obecne korzystanie z mechanizmu szybkiego reagowania nie przyczynia się w sposób widoczny i skuteczny do promowania interesów UE na świecie; z tego względu zwraca się o rozważenie ponownego uruchomienia programowego wsparcia celów unijnej polityki zagranicznej i bezpieczeństwa w ramach przeglądu śródokresowego w 2024 r.;

Zabezpieczenie niezbędnych zasobów i uruchamianie inwestycji

16. podkreśla, że zaplanowany na 2024 r. przegląd śródokresowy wieloletnich ram finansowych w żadnym wypadku nie powinien skutkować cięciami środków instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” lub ich realokacją między długofalowymi

programami tematycznymi i geograficznymi poświęconymi zrównoważonemu rozwojowi; wyraża zaniepokojenie, że instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” jest niedofinansowany od początku wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027 oraz że jego ukierunkowanie geograficzne odbyło się kosztem ważnych tematycznych linii finansowania, takich jak obszar priorytetowy „Ludzie” linii budżetowej „Globalne wyzwania”, który znajdował się pod jeszcze większą presją ze względu na COVID-19, co pozostawiło niewielkie pole manewru, aby w pełni wywiązać się z zobowiązań UE do wspierania wielostronnych inicjatyw w dziedzinie zdrowia w nadchodzących latach; podkreśla, że brak środków finansowych tworzy niebezpieczną przepaść między ambicjami UE a jej zdolnością do spełniania obietnic; przypomina, że niedostateczne finansowanie prowadzi również do szkodliwej konkurencji między potrzebami krótkoterminowymi i inwestycjami długoterminowymi, a także między kluczowymi sektorami rozwoju, co ostatecznie ma szkodliwy wpływ na skuteczność pomocy UE i jej wkład w realizację Agendy 2030; podkreśla kluczową rolę instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, EFZR+ i gwarancji na działania zewnętrzne w zapewnianiu strategicznych ram finansowania mieszanego, ograniczaniu ryzyka inwestycji i gwarancji oraz w mobilizowaniu zasobów sektora prywatnego przy wsparciu z budżetu UE, szczególnie w obliczu rosnącej konkurencji geopolitycznej i gospodarczej; podkreśla, że projekty mieszanego finansowania i skutecznego partnerstwa z sektorem prywatnym w krajach rozwijających się muszą koncentrować się na maksymalizacji wyników w zakresie pomocy rozwojowej oraz być spójne z celami zrównoważonego rozwoju, porozumieniem paryskim oraz krajowymi priorytetami w obszarze rozwoju; przypomina, że wsparcie ze strony sektora prywatnego uzupełnia inwestycje publiczne, zamiast je zastępować, w szczególności w odniesieniu do usług o zasadniczym znaczeniu, takich jak opieka zdrowotna, kształcenie i ochrona socjalna, które zapewniają kluczowe długoterminowe perspektywy wyjścia z ubóstwa; apeluje, aby EFZR+ nie finansował inwestycji, które mają negatywny wpływ na osiągnięcie celów zrównoważonego rozwoju, w szczególności w odniesieniu do przeciwdziałania zmianie klimatu; apeluje o niezbędne dostosowanie budżetu długoterminowego, tak aby zagwarantować pozytywne oddziaływanie, wpływy i wiarygodność UE na arenie międzynarodowej;

17. uznaje szczególną rolę inwestycji UE, które muszą odzwierciedlać strategiczne interesy i cele rozwoju zarówno UE, jak i naszych krajów partnerskich, a także wartości UE, oraz podkreśla ważną rolę gwarancji budżetowych w realizacji tych inwestycji zgodnie z zasadą faworyzowania myślenia strategicznego; podkreśla znaczenie zapewnienia, aby gwarancje równoważyły ryzyko związane z krajami o najwyższym ryzyku inwestycyjnym, tak aby odpowiednie inwestycje kierowano również do tych krajów; podkreśla, że w tym względzie UE powinna dawać przykład w ramach prowadzonej obecnie debaty

na temat reformy wielostronnych banków rozwoju;

18. odnotowuje szczególną rolę odgrywaną przez EBI w europejskiej strukturze finansowej na rzecz rozwoju, zgodnie z art. 209 TFUE i art. 36 rozporządzenia ustanawiającego instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, oraz uznaje potencjał EBI w zakresie uruchamiania dodatkowego finansowania, które przyczynia się do realizacji celów tego instrumentu; z zadowoleniem przyjmuje utworzenie EBI Global, który działa od 1 stycznia 2022 r. i ma na celu zwiększenie obecności banku w krajach rozwijających się i skali wykorzystywania przez bank swojej wiedzy specjalistycznej w tych krajach; zauważa, że od utworzenia nowego działu rozwoju EBI Global rekordowo wykorzystał specjalne okno inwestycyjne w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, przekazując w 2022 r. ponad 10 mld EUR, w szczególności na wsparcie Ukrainy i strategii Global Gateway; przypomina o znaczeniu budżetu UE jako jedynego gwaranta zdolności EBI do udzielania pożyczek poza UE w celu wsparcia jej polityki; apeluje o zwiększenie gwarancji udzielanych EBI z budżetu UE, aby umożliwić EBI kontynuację istotnych operacji sektora publicznego i prywatnego w Ukrainie i rozszerzenie działalności na globalnym Południu; wzywa EBI do wykorzystania pozycji do uruchomienia inwestycji na rzecz zrównoważonego rozwoju zgodnie z celem i kryteriami ustanowionymi przez EFZR+; podkreśla kluczową rolę EBI w partnerstwie z Komisją w udostępnieniu 100 mld EUR z puli zobowiązań w ramach strategii Global Gateway o wartości 300 mld EUR; wzywa EBI do nadania priorytetu programowi zrównoważonego rozwoju; wzywa EBI do podejmowania większego ryzyka przy projektach finansowania o wysokim zwrocie społecznym z inwestycji; wzywa EBI do dalszego umacniania swojej obecności w tym obszarze przez wykorzystanie aktualnego podejścia kolokacji w ramach delegatur UE, przy jednoczesnym dalszym wykorzystywaniu ewentualnych synergii z Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju (EBOR) i innymi europejskimi instytucjami finansowania rozwoju; zachęca EBI do dalszego czynnego angażowania się w planowanie, monitorowanie i oceny na szczeblu krajowym, we współpracy z delegaturami UE oraz przez współfinansowanie z instytucjami finansującymi rozwój; apeluje o większą koordynację między Komisją a ESDZ i delegaturami UE, aby ułatwić dyskusje i współpracę z odpowiednimi podmiotami w terenie w celu określenia projektów, które najlepiej spełniają cele w zakresie skuteczności rozwoju;

19. z zadowoleniem przyjmuje „otwartą architekturę” EFZR+, który ustanowiono w celu wspierania inwestycji sektora prywatnego, i wzywa Komisję, EBI, EBOR, państwa członkowskie i instytucje finansowania rozwoju do pełnego wykorzystania możliwości oferowanych przez gwarancję na działania zewnętrzne i odpowiednie okna inwestycyjne w celu wspierania zrównoważonych inwestycji sektora prywatnego; podkreśla potrzebę wykorzystania finansowania z sektora prywatnego, ze szczególnym naciskiem na MŚP, oraz

wzywa do podjęcia większych wysiłków na rzecz usunięcia wąskich gardeł i przeszkód w inwestowaniu; uznaje ponadto ważną rolę sektora prywatnego w generowaniu nowych inwestycji, zatrudnienia i – w miarę możliwości – finansowania rozwoju; przypomina o uprawnieniach kontrolnych Parlamentu i potrzebie przejrzystości w korzystaniu z EFZR+;

Podejście strategiczne

20. z zadowoleniem przyjmuje podejście Drużyna Europy i przyświecający mu cel polegający na zwiększeniu spójności, wpływu i widoczności unijnych projektów rozwojowych oraz wzywa do podejmowania większej liczby wspólnych działań z państwami członkowskimi, w szczególności inicjatyw Drużyny Europy; przypomina uwagę ETO, zgodnie z którą wkład poszczególnych państw członkowskich do inicjatyw Drużyny Europy nie jest wskazany w wieloletnich programach indykatywnych, co prowadzi do niepewności w odniesieniu do wsparcia finansowego państw członkowskich i przyczynia się do niejasności, jeżeli chodzi o przyszłość inicjatyw Drużyny Europy jako inicjatywy zbiorowej; wzywa Komisję i państwa członkowskie do dokonania przeglądu skuteczności tego podejścia i poinformowania Parlamentu o jego wynikach; wzywa Komisję do uściślenia ról w ramach Drużyny Europy oraz do zaproponowania mechanizmu poprawiającego przejrzystość i kontrolę demokratyczną inicjatyw; ponadto wzywa do wspólnego działania UE i państw członkowskich w celu zwiększenia efektywności i maksymalizacji zasobów; zachęca państwa członkowskie, instytucje finansowania rozwoju, EBI i EBOR do odgrywania bardziej aktywnej roli w Drużynie Europy, w ramach której Komisja odpowiada za kierowanie zobowiązaniami finansowymi i wspólnymi działaniami;

21. z zadowoleniem przyjmuje strategię Global Gateway jako skoordynowaną reakcję UE na wyzwania globalne; jest zdania, że w dobie nowych wyzwań geostrategicznych unijne podmioty działające w dziedzinie polityki zagranicznej i polityki bezpieczeństwa oraz współpracy rozwojowej muszą lepiej koordynować swoje działania, aby bardziej eksponować obecność i widoczność UE na świecie poprzez inwestycje w infrastrukturę, które tworzą wartość krajową w krajach partnerskich zgodnie z celami zrównoważonego rozwoju; przypomina, że Global Gateway należy rozumieć jako strategiczną koncepcję, która obejmuje politykę zagraniczną, gospodarczą i politykę rozwoju; podkreśla, że niezbędne są znaczne inwestycje w infrastrukturę sprzętową i oprogramowanie w krajach rozwijających się, zarówno w sektorze cyfrowym, transportowym i sieciach energetycznych, jak i w systemach opieki zdrowotnej, kształcenia i żywności; ubolewa jednak nad brakiem przejrzystości i ram regulacyjnych w odniesieniu do zarządzania tą strategią i jej wdrażania w ramach celów i priorytetów instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”; podkreśla potrzebę odpowiedniego

zaangażowania Parlamentu i kontroli parlamentarnej, a także konsultacji z sektorem biznesowym i organizacjami społeczeństwa obywatelskiego w lekkich ramach zarządzania, które szybko zapewniłyby wzrost inwestycji i poprawiły widoczność UE w krajach partnerskich w złożonej sytuacji geopolitycznej; wzywa Komisję do aktualizacji wspólnego komunikatu na temat strategii Global Gateway w celu doprecyzowania ram zarządzania, w tym kontrolnej roli Parlamentu, przedstawienia jasnej definicji projektu Global Gateway oraz wyjaśnienia, co odróżnia takie projekty od innych projektów inwestycyjnych; apeluje o jasność co do tego, w jaki sposób stosuje się rozporządzenie finansowe UE i przepisy dotyczące zamówień publicznych; wzywa do szybszego wdrażania strategii w świetle istniejących i pojawiających się wyzwań globalnych;

22. ubolewa nad brakiem jasności co do finansowania strategii Global Gateway i przypomina, że takie nowe inicjatywy powinny być finansowane z nowych środków i dzięki podniesieniu pułapu działu 6; wzywa Komisję do bardziej systematycznego angażowania organizacji społeczeństwa obywatelskiego w projekty objęte strategią Global Gateway i inicjatywy Drużyny Europy oraz do rozważenia aktywnego zaangażowania lokalnych organizacji społeczeństwa obywatelskiego w programowanie dla każdego kraju;

23. podkreśla znaczenie skuteczniejszego wykorzystania synergii i lepszej harmonizacji inicjatyw finansowych podejmowanych przez EBI, EBOR i inne instytucje finansowania rozwoju i ukierunkowanych na kraje objęte europejską polityką sąsiedztwa, ze szczególnym uwzględnieniem krajów kandydujących do UE;

Kontrola parlamentarna

24. przypomina o tym, że Parlament posiada uprawnienia w zakresie kontroli politycznej i budżetowej oraz pełni rolę organu konsultacyjnego, a także podkreśla rolę dialogu geopolitycznego na wysokim szczeblu w określaniu ogólnych kierunków wdrażania instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”; podkreśla, jak ważne jest posiadanie szczegółowych informacji na temat budżetu, który został lub zostanie wykonany; podkreśla, że Parlament potrzebuje pełnego i terminowego dostępu do dokumentów i musi mieć możliwość monitorowania skutków projektów i postępów podczas ich realizacji, aby móc lepiej ocenić ich zakres i wpływ; z tego względu musi mieć pełny dostęp do znormalizowanych wskaźników podstawowych i docelowych oraz danych źródłowych; wzywa Komisję do zapewnienia spójnego międzyinstytucjonalnego przepływu informacji oraz do informowania Parlamentu o projektach inwestycyjnych, w tym o projektach Global Gateway, oraz do pełnego udostępnienia ram zarządzania wynikami; przypomina, że stanowiska Parlamentu należy w pełni uwzględniać; przypomina również, że rezolucje Parlamentu stanowią część ogólnych ram polityki służących wdrażaniu instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”; wzywa

Komisję do zdecydowanej poprawy terminowego przekazywania niezbędnych dokumentów Parlamentowi przed podjęciem dialogu na wysokim szczeblu, a także sposobu uwzględniania zaleceń Parlamentu, zwłaszcza poprzez uruchamianie procedury pisemnej po każdej rundzie dialogu ze wskazaniem działań następczych do każdego konkretnego zalecenia Parlamentu;

25. wzywa Komisję, by wykorzystała przegląd wieloletnich ram finansowych do udoskonalenia nomenklatury ISWMR – „Globalny wymiar Europy” poprzez uwzględnienie większej liczby linii budżetowych, tak aby umożliwić władzy budżetowej wykonywanie jej uprawnień kontrolnych, w szczególności w odniesieniu do linii budżetowych dotyczących sąsiedztwa, zwiększyć przejrzystość, aby móc realizować politykę opartą na danych, weryfikowalną pod kątem jej celów, a także lepiej uwzględnić podejście strategiczne i poprawić programowanie długoterminowe; zwraca uwagę, że nakładanie się instrumentów finansowych, na przykład w kontekście gwarancji, utrudnia sprawowanie kontroli; wzywa Komisję do przedstawienia, po przeprowadzeniu konsultacji z Parlamentem, kompleksowego, jasnego i kompletnego przeglądu instrumentów finansowych, ich wzajemnych powiązań i różnych zaangażowanych w nie aktorów, a także kompletnego i dokładnego przeglądu dotacji i gwarancji oraz ich pobierania; wzywa Komisję do przedstawiania władzy budżetowej kwartalnych aktualizacji, w tym dotyczących wykorzystania i kwot gwarancji budżetowych wraz z szacunkowymi rezerwami i przyszłymi prognozami, a także stanu realizacji celów programowych i sytuacji w zakresie wydatków;

26. podkreśla znaczenie procesu programowania, podkreślając kluczową rolę ESDZ i delegatur Unii w tym względzie, a także zapewnienia właściwego włączenia krajów partnerskich i innych podmiotów odpowiedzialnych za rozwój w cały proces, w tym przez wspieranie ścisłych i przejrzystych konsultacji z władzami regionalnymi i lokalnymi oraz współpracy z nimi w celu określenia wspólnych priorytetów i zwiększenia poczucia odpowiedzialności krajów partnerskich; podkreśla, jak ważne jest zagwarantowanie skutecznego podejścia opartego na potrzebach i skoncentrowanego na ludziach w działaniach zewnętrznych UE, oraz podkreśla zasadniczą rolę, jaką partnerzy lokalni i społeczeństwo obywatelskie powinni odgrywać w opracowywaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ocenie programów; podkreśla ważną rolę organizacji społeczeństwa obywatelskiego, a w stosownych przypadkach sektora prywatnego w procesie wdrażania instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, zwłaszcza w procesie programowania; potwierdza potrzebę zwiększenia wsparcia dla organizacji społeczeństwa obywatelskiego na całym świecie:

27. ubolewa nad pośpiesznym procesem programowania, który miał miejsce w drugiej połowie 2021 r. i uniemożliwił Parlamentowi odpowiednią kontrolę; wyraża zaniepokojenie ustaleniami

Europejskiego Trybunału Obrachunkowego zawartymi w sprawozdaniu specjalnym nr 14/2023, w którym stwierdzono, że proces programowania można usprawnić; oczekuje od Komisji i ESDZ podjęcia działań w następstwie zalecenia ETO oraz uwzględnienia wyciągniętych wniosków w następnym procesie programowania; wzywa Komisję do zapewnienia bardziej przewidywalnego i przejrzystego programowania, do opracowania znormalizowanej, porównywalnej i przejrzystej metody przydzielania środków finansowych krajom sąsiadującym, do zapewnienia rygorystycznego stosowania w przypadku krajów spoza sąsiedztwa oraz do wyjaśnienia metody oceny wpływu wsparcia UE i zagwarantowania jej trafności w zmiennym kontekście geopolitycznym;

28. wyraża zadowolenie, że ostatnio zatwierdzono instrumenty pomocy makrofinansowej dla kilku krajów, zwłaszcza Ukrainy, która stawia czoła konsekwencjom rosyjskiej agresji; ubolewa, że nie informuje się organów władzy budżetowej o zarządzaniu finansowaniem kosztów odsetek z tytułu pomocy makrofinansowej; jest zaniepokojony, że obecne finansowanie kosztów odsetek z tytułu pomocy makrofinansowej poprzez uruchomienie rezerwy instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” na nowe wyzwania i priorytety, a nie z nowych środków może wyczerpać większość, a może i całość środków z tej rezerwy na pozostały okres, co sprawiłoby, że w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” nie byłoby już możliwości reagowania na nieprzewidziane wyzwania; podkreśla w związku z tym potrzebę znalezienia zrównoważonych rozwiązań w zakresie finansowania długoterminowego, przy jednoczesnym zachowaniu zdolności do sprostania przyszłym wyzwaniom;

29. ubolewa, że Komisja nie zawsze powiadamia Parlament przed uruchomieniem rezerwy finansowej, i ubolewa nad praktyką wysyłania pism, które docierają po uruchomieniu środków, co skutecznie podważa prawo Parlamentu do sprawowania kontroli i utrudnia Komisji pełne uwzględnienie jego uwag na temat charakteru i celów uruchomienia rezerwy oraz na temat przewidzianej wysokości środków finansowych; wzywa Komisję do szczegółowego informowania Parlamentu przed każdym uruchomieniem funduszy rezerwowych oraz do uwzględnienia jego uwag zgodnie z motywem 71 rozporządzenia ustanawiającego instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy”;

30. ubolewa, że wykorzystanie przez Komisję rezerwy nie jest zgodne z duchem art. 17 rozporządzenia ustanawiającego instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, w szczególności w odniesieniu do finansowania nowych inicjatyw ustawodawczych; wyraża zaniepokojenie, że 80% środków finansowych dostępnych w rezerwie instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” przeznaczono już na określone cele, a na okres do 2027 r. pozostawiono tylko 1,9 mld EUR (21%); ubolewa nad faktem, że 60% pozostałych środków na

rezerwę wstępnie przydzielono bez uwzględnienia przewidywanych przyszłych potrzeb, takich jak pakiet dotyczący uchodźców syryjskich;

31. przypomina, że większe zaangażowanie Parlamentu na wszystkich etapach zarządzania instrumentem ISWMR – „Globalny wymiar Europy” i jego wdrażania było warunkiem zaakceptowania przez Parlament połączenia poprzednich instrumentów finansowania zewnętrznego w ramach instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” (zgodnie z rezolucją Parlamentu z 18 kwietnia 2018 r. w sprawie wdrażania unijnych instrumentów finansowania zewnętrznego – przegląd śródokresowy w 2017 r. i struktura po 2020 r. oraz w mandacie negocjacyjnym Parlamentu w sprawie instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” na 2019 r.); przypomina, że instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” oferuje możliwość wprowadzenia zmian ustawodawczych do rozporządzenia w sprawie tegoż instrumentu i do rozporządzenia w sprawie instrumentu IPA III, i proponuje dogłębną ocenę roli Parlamentu w procesie strategicznego sterowania i kontroli lub w odniesieniu do niedostatecznego zaangażowania Parlamentu w procedurę zawieszania pomocy lub w wykorzystanie rezerwy finansowej, a także regularne spotkania komitetu ds. instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, gdyż nie wykorzystuje się potencjału takich spotkań;

32. oczekuje, że Parlament będzie w pełni zaangażowany w programowanie drugiej połowy wieloletnich ram finansowych oraz wieloletnich planów indykatywnych na lata 2025–2027;

33. uważa, że obecne ustalenia dotyczące sprawozdawczości na temat działań UE w jakimkolwiek kraju, regionie lub obszarze tematycznym są niewystarczające i nadmiernie legalistyczne; wzywa do wprowadzenia pragmatycznych i szybkich ulepszeń w odniesieniu do aktualizacji przydatnych danych oraz do elastycznego i szybkiego przekazywania Parlamentowi przykładów najlepszych praktyk w zakresie wdrażania, w razie potrzeby przy zastosowaniu odpowiednich zasad poufności; uważa, że baza danych projektów publicznych nie jest przyjazna użytkownikom i nie jest pomocna w uzyskiwaniu aktualnych informacji; podkreśla, że projekty inwestycyjne UE powinny podlegać ocenie, monitorowaniu i raportowaniu, aby ustalić ich skuteczność i uniknąć niezamierzonych negatywnych skutków;

34. wzywa Komisję, EBI, EBOR i inne europejskie instytucje finansowania rozwoju do opracowania znormalizowanych procedur, w tym ocen ex ante i ex post, a także do stosowania ram Komisji w zakresie zarządzania wynikami; wzywa Komisję do opublikowania tych ram oraz zadbania o to, by instytucje finansowania rozwoju stosujące własne wskaźniki jasno je zdefiniowały, a także objaśniły ich stosowanie i ich porównywalność z ramami; wzywa Komisję do

monitorowania norm środowiskowych, społecznych i administracyjnych we wszystkich projektach inwestycyjnych; wzywa Komisję do udostępnienia ram zarządzania wynikami EFZR+ w celu ułatwienia kontroli z myślą o poprawie rozliczalności finansowania pomocy rozwojowej;

Dalsze działania

35. wzywa do jak najpełniejszego wykorzystania przeglądu śródokresowego do aktualizacji instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” lub jego aktów delegowanych dotyczących obszarów priorytetowych oraz ponownej oceny ważności geograficznych i tematycznych wieloletnich programów indykatywnych, w tym bardziej znaczących warunków dotyczących zgodności z prawem międzynarodowym, praw człowieka, praworządności, demokracji, dostosowania do polityki zagranicznej UE i zastosowania w ostateczności powiązanego mechanizmu zawieszającego, jeżeli polityka zagraniczna kraju będącego beneficjentem instrumentu całkowicie odbiega od polityki zagranicznej UE; podkreśla znaczenie lepszego wyeksponowania działań UE, zwłaszcza jeżeli chodzi o działania w zakresie współpracy na rzecz rozwoju; wzywa do wyposażenia ESDZ i delegatur UE w narzędzia do rozwijania zdolności w zakresie strategicznej komunikacji, aby lepiej wyjaśniać działania UE osobom zaangażowanym w proces podejmowania decyzji i opinii publicznej w państwach trzecich oraz przeciwdziałać dezinformacji; wzywa UE do sprzeciwiania się wsparciu dla państw agresorów i ich polityki, w szczególności dla Federacji Rosyjskiej w kontekście wojny napastniczej przeciwko Ukrainie;

36. podkreśla, że przeglądowi śródokresowemu powinny towarzyszyć niezbędne zmiany legislacyjne w instrumencie ISWMR – „Globalny wymiar Europy” i IPA III, aby odpowiednie przepisy odzwierciedlały nowy status Ukrainy i Mołdawii jako krajów kandydujących do UE, oraz nowy akt delegowany określający cele szczegółowe i obszary priorytetowe współpracy dotyczące każdego regionu; podkreśla, jak ważne jest zapewnienie finansowania, za pośrednictwem instytucji finansowania rozwoju i EBI, które jest ukierunkowane na dostęp do surowców krytycznych i na powiązane działania w zakresie umiejętności, infrastruktury i ram regulacyjnych zgodnie z normami środowiskowymi i społecznymi EBI, w ramach wspólnego planowania UE i jej partnerów na rzecz rozwoju energii ze źródeł odnawialnych w kontekście osiągnięcia celów zrównoważonego rozwoju;

37. uważa, że wyzwania geopolityczne, które pojawiły się wraz z rosyjską wojną napastniczą przeciwko Ukrainie oraz coraz większym szkodliwym wpływem i stanowczością Chińskiej Republiki Ludowej, wymagają znacznego zwiększenia budżetu instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”; podkreśla, że wyzwania te są rozproszone po całym świecie, co oznacza, że UE musi zwiększyć swoje wpływy geopolityczne, zachowując przywiązanie do swoich

wartości i zasad; podkreśla, że reagowanie na te wyzwania w sposób zrównoważony będzie możliwe tylko pod warunkiem, że proporcje środków przydzielonych na poszczególne obszary instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy” zostaną utrzymane na tym samym poziomie; wyraża zaniepokojenie, że UE traci wpływ i wyeksponowanie na rzecz alternatywnych ofert Chin i Rosji; wzywa UE do uwzględnienia oczekiwań krajów partnerskich i do szybkiego zawarcia porozumień politycznych z tymi krajami, takich jak porozumienie zastępujące umowę z Kotonu, w celu wzmocnienia swojego statusu wiarygodnego sprzymierzeńca we współpracy na rzecz rozwoju i udowodnienia, że międzynarodowy system oparty na zasadach może sprostać współczesnym wyzwaniom;

38. domaga się, aby Parlament był częścią Drużyny Europy i aby go w ten sposób traktowano, w związku z czym oczekuje częstszych, bardziej szczegółowych i istotnych informacji na temat wdrażania instrumentu ISWMR – „Globalny wymiar Europy”, w tym wykazu inwestycji EBI z wykorzystaniem środków z tego instrumentu;

39. zwraca uwagę, że projekty pilotowe i działania przygotowawcze to nowe inicjatywy, które mogą przekształcić się w unijne programy finansowania, jeżeli zakończą się sukcesem; podkreśla, że stanowią one szansę dla Parlamentu na wprowadzenie programów, które w innych okolicznościach nie zostałyby sfinansowane; podkreśla, że w szerokim ujęciu instrument ISWMR – „Globalny wymiar Europy” stanowi teoretycznie podstawę prawną dla wszystkich inicjatyw, co uniemożliwia zastosowanie kryterium kwalifikowalności i tym samym uniemożliwia uwzględnianie inicjatyw Parlamentu;

°

° °

40. zobowiązuje swoją przewodniczącą do przekazania niniejszej rezolucji Komisji, wiceprzewodniczącemu Komisji/wysokiemu przedstawicielowi Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa, Radzie, Europejskiemu Bankowi Inwestycyjnemu oraz innym istotnym europejskim instytucjom finansowania rozwoju.